Štev. 175. V Ljubljani, v pondeljek 4. avgusta 1919. Leto III.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petitvrstica 60 vin., pogojen prostor 1 K; razglasi in poslano vrstica po 1 K; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratične stranke.

Posamezna štev. stane 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6 I., Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Revolucija in tehnika.

Kot glavni faktor duševnega dela pri gospodarski, socijalni in politični preobnovitvi, igra tehnika največjo in najpoglavitnejšo ulogo. Delati ali poginiti! Le delo nas more rešiti! Le delo najtesnejše vezano z duševnim življenjem — s tehniko — nas more obvarovati pred poginom, ono le nam more ozdraviti strašne rane, ki nam jih je zadjala svetovna vojna. Edino delo nas obvaruje pred poginom. Delo je pa tudi ona sila, ki edina more jugoslovanski narod dovesti v socijalnem preobratu k novemu, boljšemu gospodarskemu in s tem tudi državnemu redu.

Največje važnosti v socijalnem preobratu je prava ocena tehnike, kakor tudi to, da se ji omogoči neposredni vpliv na pretvorbo gospodarskega in socijalnega življenja. Kdor obvlada tehniko, ta veže znanje in zmožnost, urejuje in požlahtnuje surovo silo v prid vseh panog kulture. Imejmo vselej pred očmi, da je vsa materijelna in duševna kultura le velikanski zaklad tehnične izvežbanosti, ki si jo je človeštvo priborilo. V duševnem elementu dela, v tehniki, se zrcali smer vsega kulturnega razvoja.

Oglejmo si velikanski razmah tehnike od zadnjega stoletja sem, ko se je posrečilo izkoristiti parno moč, ta stroj za proizvajalno industrijo in jo v doglednem času uporabljati za plovbe in železnice. V tej dobi »stroja« nastopa tehnika vedno bolj kot revolucijonarni osnovni element človeštva. Karol Marx je videl v tehnologiji »ustvarjanje produktivnih organov človeka, materijelni temelj vsake družabne organizacije«. In Ferdinand Lassalle je opozoril v svojem delavskem programu, da je leta 1775. od Arkwrighta na Angleškem iznajdeni bombaževi predilni stroj, povzročil popolni preobrat vseh družabnih naprav srednjeveškega izvora in da je bil že ta stroj sam oživljena revolucija. Tehnika je omogočila produkciji s stalno sodobno izpopolnitvijo produkcijskih strojev, da je uničila takratno družabno stanje, kakor cehovski obratni način, ustavo itd. Prvi stroj je vseboval novo družbo, slonečo na prosti konkurenci, ki se je iz kali razvila s silo in z neogibno potrebo življenja. Tehnika je ustvarila oni zistem »stroja«, ki je omogočil kapitalu, da je v eni roki spojil razne vrste dela, obenem pa tudi omogočil zistem delitve dela v poedini delavnici.

Ta novi proizvajalni način je postal podlaga kapitalistično gospodarskega družabnega reda — novega razrednega gospodstva, ki je za dalje časa neomejeno obvladal delo, znanost in umetnost. Kapitalizem ni le zasužnjil moč proletarskega mezdnega dela, podjarmil je tudi tehnični ženij v svoje koristolovske interese, ki so nasprotovali do skrajnosti vsakemu resničnemu kulturnemu napredku v zmislu humanitete in socijalne pravičnosti. Ti interesi so se konečno izrastli v uničujoč mamonov imperijalizem, ki je strašno besnel nad narodi. **Vsako človeško zdravje in dobrobitje, vsako pravo in vsak čut človečnosti ter življenje neštetih milijonov je uničil z brutalno silo. Nič mu ni bilo svetejšega, kot blazni ples okrog zlatega teleta. Odgovoren je za svetovno vojno, obložen s prokletstvom vseh narodov.**

Predno je nastala katastrofa je v zvezi monarhizma in republikanskih vlad podjarmil narode za več desetletij in jim z oboroževalnim tekmovanjem razjedaval njih življenski mozeg. En narod je naščuval proti drugemu in sejal med njimi le sovraštvo. Tehniko je pa obsodil v to, da mu je ustvarjala ogromne razdirajoče inštrumente. Človek obledi, če se spomni na ta uničevalna sredstva, hoteč pomagati pri ustvarjanju principa za kulturni razvoj, za medsebojno zbližanje narodov, mirno tekmovanje za velike pravne in kulturne skupnosti, medtem, ko je imperijalizem vse obrnil v nasprotno smer.

Kapitalizem, njega vsebujoči razredi so bili provzročitelji nove revolucije, novega razrednega boja, ki izpopolnjuje že celo stoletje. Od kapitalizma izkoriščane in zatirane mase proletarijata so se uprle pod zaščito socijalizma proti kapitalističnemu družabnemu redu. In v tem boju je odkazal kapitalizem ne le razredno-državnim silam, policiji, sodu in vojaštvu, temveč v prvi vrsti tehničnemu ženiju vlogo premaganca socijalizma.

Sedanja revolucija šele je zadala težek udarec kapitalističnemu družabnemu redu. Njena zgodovinska naloga je, vpostaviti socijalno republiko in jo tej primerno urediti. S tem je pa tudi za tehnike prišla doba velikih nalog. Ona mora postati moč osvoboditve in odrešitve, zavzeti se mora z vso silo za nove zgradbe in novo ureditev, za varčljivost gospodarske in socijalne pravice, socijalnega mira in narodnega sporazuma. Zla, ki so izrastla pod pritiskom kapitalističnega gospodarstva, naj jih popravi v dobrobit vseh narodov. Paziti mora na to, da prepreči vsako potrato sile v gospodarskem življenju, v industriji in zemljedelstvu, opozarjajoč na to, da je vsaka taka potrata le znak pomanjkanja prave kulture. **Revolucijonarna naloga tehnike je, varčevati s silo pri človeškem delu, povzročati z najmanjšim potroškom organične sile največje učinke, in z danimi sredstvi premagati maksimum upora.** Izvršitev te naloge je glavni pogoj za organizacijo dela, za strogo in pametno delovno disciplino in s tem v najožji zvezi za res humanitarno, delavsko zavarovanje, delavsko pravo. Ta naloga je tudi pogoj za pravo kulturno razvrstitev produkcije in konzumcije, torej vse, kar se **na polju socijalizacije zares brezpogojno potrebuje.**

Tako bo po socijalnem preobratu človeško duševno življenje v vsaki smeri poglobljeno in poveličano s tehniko, katera mu bode ustvarjala vse človeške gospodarske in socijalne življenske pogoje. Nobena smer tehnike ne sme odpovedati. Zato ne zadostuje le navadno tehn. strokovno znanje. Gradbeni inženirji, strojni inženirji, rudarski inženirji itd., ti vsi morajo spojevati tehnično znanost in sposobnost z narodno-gospodarskim in socijalno-političnim spoznavanjem, če hočejo veljati za kulturne inženirje.

Živeč le za delo v občni blagor, za kulturni razvoj, si bode tehnika izvojevala svoj znanstveni pomen v polnem obsegu. Tako bode iz sebe kot osvojevalna sila povzročila, da se delo združi s kulturo in kultura z delom. To naj bo končni cilj tehnike kot revolucijonarne kulturne sile.

Le tako naprej!

Resno svarilo merodajnim faktorjem!!

Železničarji nam pišejo:

Kar delajo razni prepotentni ljudje na železnicah, to bije v obraz vsaki poštenosti, lahko pravimo, da vodi ta pot naravnost v anarhijo.

Neki kot uradniki popolnoma nezmožni ljudje si prilaščajo pravice, ki se ne spomni nanje niti najbolj reakcionaren policaj. Danes zadostuje povelje tega ali onega zvezarskega uradnika, da iztirajo cele rodovine z otroki čez mejo, da se odpuščajo iz službe stari, v službi osiveli možje, če le dvomijo o vsegamogočnosti zvezarjev. Kdor pa se celo predrzne kritizirati delovanje teh moraličnih propalic, temu se pa že kar grozi z ječo in vislicami. Tako je na primer predsednik zvezarjev dal prignati pred sebe z orožniki predsednika organizacije v Mariboru. Danes niti policija ne ve, kdo je njen nadzorovalni organ, sodeč pa po zadnjih dogodkih je menda ZJŽ.

Zato svarimo vlado zadnjič, da potrebno ukrene (če je zmožna), in to fakinstvo takoj odpravi, drugače bo imela opraviti s stvarmi, ki ji ne bodo všeč. Če ste zmožni, napravite red, pa se ne bo treba bati »boljševizma«.

Brzojavne vesti.

Jugoslavija.

IZROČITEV OSTAVKE KABINETA.

LDU. Belgrad, 2. **Včeraj popoldne ob 13. uri je ministrski predsednik Protič podal prestolonasledniku demisijo kabineta.** Regent je sprejel v avdijenci tudi ostale ministre. Ob 17. uri popoldne je sporočil ministrski predsednik predsedniku Narodnega predstavništva, da je vlada v demisiji. Danes bo regent pozval k sebi tudi predsednika Narodnega predstavništva, dr. Dražo Pavloviča. Danes se skuša dognati stališče neodvisnih radikalcev in skupine dr. Korošca. Od izjav teh dveh skupin za ali proti koalicijski vladi je odvisna rešitev krize. Kakor poročajo, sta obedve skupini za koalicijsko vlado. **Kriza je zelo težka in ne bo še rešena v nekoliko dneh.**

SRBI IZPRAZNILI DEL BANATA.

LDU. Veliki Bučismek, 1. Srbske čete so izpraznile one dele Banata, ki pripadajo vsled sklepa teritorijalne komisije pod Rumunijo. Odšle so na novo demarkacijsko črto, ki velja kot začasna meja med Jugoslavijo in Rumunijo.

Vrnitev jugoslovanskih internirancv.

LDU. Belgrad, 2. Pred nekaj dnevi so Italijani ustavili transporte jugoslovanskih vojakov in državljanov, ki so internirani v Italiji. Podvzeti so koraki, da se transporti nadaljujejo.

Po svetu.

Sovražnosti proti Madžarom ustavljene.

LDU. Dunaj, 2. (DunKU.) Poveljništvo romunske armade je dobilo od entente povelje, da se imajo sovražnosti takoj ustaviti, nakar je romunska armada nemudoma ustavila ofenzivo proti Budimpešti. — Glasom lista »Neues Wiener Tagblatt« je izjavil odličen član ententne misije na Dunaju, da se ententa nikakor ne more zadovoljiti z novim položajem na Madžarskem, ker so v novi vladi zastopani večinoma možje, ki so tudi za komunistične vlade igrali vlogo v javnosti.

Proporčni volilni sistem v Italiji.

LDU. Berlin, 2. (DunKU.) Kakor javlja »Berliner Tageblatt« iz Bazla, je italijanska poslanska zbornica po daljšem govoru ministrskega predsednika Nittija sprejela proporčni volilni sistem.

Napetost med Zedinjenimi državami in Japonsko.

LDU. Berlin, 2. (DunKU.) »Lokalanzeiger« javlja iz Haaga: Kakor doznavajo »Daily News« iz New Yorka, narašča napetost med Zedinjenimi državami in Japonsko čimdalje bolj. Japonska noče niti malo odnehati od svojih teženj. Med tem ko se Zedinjene države pripravljajo na ratifikacijo mirovne pogodbe in izkušajo, priti čimprej glede tega na jasno, se drži Japonska zelo rezervirano. Kot vzrok tega zavlačevanja od strani Japonske navajajo, da mora mikado najprej povprašati svet starešin, in svet starešin se sestane šele čez kake štiri tedne. Napetost med Zedinjenimi državami in Japonsko ima pomen tudi za Angleško, ker japonska vlada izjavlja, da ima pravico v primeru oboroženega spopada z Zedinjenimi državami zahtevati od Anglije vojaško in mornariško pomoč.

Mirovna konferenca.

LDU. Lyon, 2. (Brezžično.) O delovanju mirovne konference se poroča: V petek zjutraj se je v orsayski palači sestala k posvetovanju podkomisija, ki izdeluje načrt za poslovanje komisije za obnovo in odškodnino. Popoldne je bilo v Versaillesu posvetovanje med zavezniškimi in nemškimi delegati glede nekaterih vprašanj obnove. Nemška komisija za industrijalno obnovo je dospela v Versailles v petek zjutraj. Člani komisije so: Riebert, Berger, Silverschmidt, Belker, Kube, Pfuj, Kochertholer in Mertes. Komisija je prišla iz Spaaja. V plenarni skupščini v petek popoldne se je razpravljalo o preskrbi s premogom in z živino, kakor tudi o obnovi industrijalnih obratov. — V orsayski palači sta zborovali tudi komisiji za poljske probleme in za vprašanje otočja Spitzbergov.

BOJI MED POLJAKI IN UKRAJINCI.

LDU. Nauen, 2. (Brezžično.) Ukrajinci so napadli poljske čete ob Zbruču, pa so bile popolnoma odbite. Poljske čete so prekoračile Zbrne in zasledovaje zasedle Lanckoron. Zadnje dospele vesti potrjujejo, da prodirajo poljske čete proti Kamieniecu Podolskemu in da so ga prve čete že dosegle.

Nova nemška državna zastava.

LDU. Nauen, 1. (Brezžično.) Kar je nova nemška ustava na demokratični podlagi stopila v veljavo in je s tem začela nova doba političnega življenja na Nemškem, so bila javna poslopja v Berlinu 1. avgusta večinoma že okrašena z novimi državnimi barvami črno-rdeče-zlato. Na drugih poslopjih so visele državne službene zastave ali v pruskih barvah črno-belo. Dosedanje barve črna-bela-rdeča so z uradnih poslopij že popolnoma izginile.

LISTEK.

52

Avgust Strindberg:

Bedakova izpoved.

Preložil Fran Albrecht.

(Dalje.)

— Ali igrate biljard?

— Ne ,milostljiva, ali vsaj zelo slabo...

S temi besedami je vstal, stopil bliže in mi ponudil smodko. Odklonil sem.

Okrenil se je k Mariji in vprašal z isto kretnjo:

— In vi, milostljiva gospa?

K sreči zanjo, za tega trgovca s tobakom, za bodočnost moje rodbine je takisto odklonila. toda z laskavo zahvalo.

Kako se je predrznil ta človek, ponuditi poročeni ženi v navzočnosti njenega moža v gostilni smodko?

Ali sem mar ljubosumen norec? Ali se vede moja žena tako škandalozno, da vzbuja poželjenje prvega moškega, ki ji slučajno pride nasproti?

Ko sva prišla v svoje sobe, sem ji napravil prizor, zakaj ona je bila mesečna, ki jo je bilo treba zbuditi. Stopala je naravnost v svojo pogubo, ne da bi to vedela. Razkrajajoč njeno vedenje do vseh podrobnosti, sem ji nazorno pokazal njene stare in nove grehe.

Ne da bi kaj črhnila, me je poslušala do konca z bledim licem in sanjajočimi očmi. Nato je vstala in šla doli, da leže spat. Toda tokrat — prvič v svojem življenju — sem se ponižal tako daleč, da sem vohunil. Šel sem po stopnicah, obstal pred vrati njene sobe in gledal skozi ključavnico.

V polni luči svetiljke je tam sedela služkinja, naravnost proti meni obrnjena, da sem jo lahko videl čisto natanko. Marija je bila zelo razburjena. Hodila je semintja in živahno govorila o mojem krivičnem sumničenju; obravnavala je svojo stvar kot obtoženka, ki se zagovarja. Ponavljala je moje izraze, kakor da se jih hoče s tem opravičiti, da jih izpljune.

— In pri vsem tem sem nedolžna, čisto nedolžna... Priložnosti, da bi grešila, mi ni manjkalo...

Nato je prinesla dve čaši piva in trčila s služkinjo. Potem je sedla poleg nje in jo jela slačiti z očmi. Približala se ji je, položila svojo glavo na zelo razvite prsi te nove »prijateljice«, prijela jo čez pas in jo prosila, naj jo poljubi...

— Tam stoji nekdo!

Odstranil sem se.

Ko sem se vrnil na svoje opazovališče, sem videl, kako je Marija, ki se je napol slekla, kazala služkinji svoja ramena, ne da bi s tem napravila kak vtis. Nato je zopet pričela s svojim zagovorom:

— Zdaj je brez dvoma že čisto blazen! Prav nič bi ne bila presenečena, ako bi me poskusil zastrupiti... V želodcu čutim neznosne bolečine... Ampak ne, tega si ne upam misliti... Nemara bi bilo najbolje, da zbežim na Finsko... Ali ne?... Toda on bi umrl vsled tega, ker ljubi svoje otroke!

Kaj je bilo to, ako ne muke slabe vesti?... Zasledovano od vseh teh tajnih misli, jo je popal strah in ona išče utehe na prsih druge ženske! Skvarjen otrok, nezvesta zločinka, predvsem pa nesrečnica!

Prebdel sem celo noč, ves zbičan od bolečin. Ob dveh zjutraj je pričela Marija v sanjah ječati, strahovito ječati. Poln sočutja sem potrkal na steno, da bi jo oprostil njenih pošasti v sanjah. Sicer pa to ni bilo prvič.

Zjutraj se mi je zahvalila, da sem jo prebudil. Božajoč jo, mi je bilo hudo zánjo in sem jo vprašal, se li ne bi hotela navsezadnje izpovedati svojemu prijatelju.

—Kaj neki?... Ničesar nimam povedati.

Ako bi mi bila v tem trenotku vse priznala, bi ji odpustil, s tolikim sočutjem so me navdajale muke njene slabe vesti, tako sem jo ljubil, vzlic vsemu, nemara vsled njenega bornega stanja. Saj je bila samo nesrečnica! Kako bi mogel dvigniti svojo roko proti nesrečnici!

Mesto pa, da bi me oprostila mojih strašnih dvomov, se mi je trmasto upirala. Tako daleč je že prišla, da me smatra za blaznega; iz nagona samoohrane je iznašla celo bajko, ki ji mora biti v zaščito proti mukam njene slabe vesti.

K solncu.

Tri dolge tedne ni posijalo solnce v mali vasi Gersau ob vierwaldstättskem jezeru, ni posijalo od početka oktobra, ko je zavela burja. Po solnčnem zatonu je pala brezvetrna tišina in jaz sem spal polovico noči, dokler me ni prebudilo zvonenje cerkvenih zvonov in tisto šumenje, ki je prešlo v neko posebno bučanje viharja, ki se je metal preko Alp na južni breg, stisnjen v kotliču jezera, zajet v vaških ulicah, trgal obeske pri trgovinah, stresal oknice, trgal strešne žlebove in divjal v vrkovih dreves in po grmovju. Valovi jezera so udarjali ob utrdbe na pristanišču, škropili preko ograje in butali ob čolne. Pesek je bičal šipe v oknih, listje je plesalo v vetru, vratica pri peči so klopotala, hiša se je stresala. Ko sem pogledal ven, je bilo v cerkvi svetlo in zvon je potrkaval venomer, da bi zbudil tiste, ki se še niso zbudili; zakaj ta burja velja za tako opasno kakor potres, ker ruši včasih hiše, da, kar je še huje, vali cele skale z gora; in mi smo stanovali baš ob vznožju gore, ki je bila sicer samo petnajststo metrov visoka, ki pa je na vrhu in po grebenih nosila toliko nalomljenega skalnatega balasta, da je bila kakor nalašč pripravna za metanje kamenja v velikem slogu. Po triurnem bučanju je nevarnost izginila in naslednje jutro nam je sporočila va-

Demobilizacija ameriške vojske.

LDU. Pariz, 1. (DunKU.) Ameriški državni tajnik v vojnem departmentu, Baker je izjavil, da bo demobilizacija ameriške vojske dokončana do 30. septembra t. l.

Wilsonova turneja.

LDU. Pariz, 1. (DunKU.) Iz New Yorka se poroča: Predsednik Wilson bo sredi avgusta nastopil svojo turnejo križem Zedinjenih držav. Trajala bo približno mesec dni. Predsednik namerava tekom svojega potovanja imeti 25 predavanj.

Seja osrednjega delavskega sveta budimpeštanskega.

LDU. Budimpešta, 1. (DunKU.) OKU. poroča: Osrednji delavski svet je imel danes popoldne sejo, pri kateri je Zoltan Ronai v daljšem govoru razmotrival o današnjem položaju proletarske diktature. Izvajal je med drugim: »Madžarski proletarijat je upal na hitro razširjenje svetovne revolucije, na uspešno prodiranje ruske armade in na požrtvovalnost madžarskih proletarskih slojev samih. Vsi ti trije pogoji se niso resničili v toliki meri, kakor smo pričakovali. Proletarijat v zapadnih državah se ni z dovoljno odločnostjo postavil na stališče proletarske vzajemnosti in ni zadostno podpiral proletarijata republike svetov, ki je v svojem gigantskem boju proti mogočnemu imperijalizmu entente moral končno podleči. Na ta način je ententa začasno zmagala, toda ta zmaga nima velikega pomena, zakaj zmagala je samo zato, ker nam je postalo zaenkrat nemogoče, nadaljevati boj. Mi se boja ne izogibljemo, toda nočemo pošiljati proletarijata na morišče. Zato smo prepustili svoja mesta oni vladi, ki se hoče pogajati z entento«. — Nato je govornik predložil ministrsko listo novega kabineta in končal svoj govor z besedami Friderika Adlerja: »Duha ni mogoče ubiti!« — Bela Kun je izjavil, da bi bil rajši videl, ako bi bil proletarijat sprejel borbo na barikadah. Glede izpremembe v vladi je dejal, da bodo po njegovem mnenju napočili še hudi časi, zakaj v ozračju bo ostala vedno nekaka revolucijonarna napetost. Treba je vzdržati za vsako ceno slogo v proletarijatu; ako to ne bi bilo mogoče je rekel h koncu, tedaj bo treba vnovič po možnosti v boljših okoliščinah, sprejeti borbo in začeti novo dobo svetovne, mednarodne proletarske revolucije. — Delavski svet je vzel tako govor Ronaia, kakor izjave Bele Kuna brez razprave na znanje.

Delavska blokada.

Stockholm. — Švedska komunistična stranka — takozvano levo krilo socijalistične stranke, ki šteje okrog 50.000 članov — je naznanila v svojem glasilu »Politiken«, da so Finska, Estonska, Litva, Poljska in kraji ob Belem morju pod delavsko blokado.

Stranka ima v svojih vrstah večino pristaniščnih delavcev in njim je dana naloga, da izvedejo blokado. Naznanilo se glasi med drugim:

»Omenjene države so se prodale svetovnim imperijalistom in krvnikom delavske revolucije in služijo kot morišča za operacije kapitalističnih legij. Pristaniščni delavci! Vaša dolžnost je, da preprečite izvoz blaga v Libavo, Rigo, Reval, Windau, Viborg, Helsingfors, Hangö, Abo, Manyluoto, Vaso, Uleaborg, Tornejo, Murmansk, Arhangelsk in v ostala pristanišča omenjenih reakcijonarnih držav. Bojujte se na ta način za svetovno revolucijo. Proučite dobro priložen zemljevid. Delavci Švedske, Norveške in Danske lahko izvedejo blokado in morajo jo izvesti. Švedski delavci lahko prisilijo Finsko, da odpre trgovino s Petrogradom«.

Celibat za učiteljice odpravljen.

V zadnji seji pred počitnicami (24. m. m.) je bila v čekoslovaškem parlamentu soglasno in brez debate v prvem in drugem branju sprejeta zakonska osnova glede odprave celibata učiteljic. Poročevalec češki narodni socijalist Konečny je utemeljeval predlog zelo stvarno. Izvajal je m. dr.: »Za odpravo celibata govori veliko okoliščin, med njimi posebno ta, da se jemlje s celibatom učiteljicam možnost popolnega razvitja ženske individualitete. Celibat učiteljic je v svobodni republiki popolnoma nemogoča inštitucija. Če so učiteljice prisiljene, da se po poroki odpovedo svojemu poklicu, izgubi s tem država celo vrsto izkušenih in kvalificiranih sil. Ako pa ostanejo učiteljice pri svojem poklicu in se ne omožijo, izgubi s tem narod celo vrsto inteligentnih mater in celo vrsto dobro vzgojenih in pametnih otrok. Rodbinsko življenje bo stvorilo učiteljici zadovoljne in vesele misli, ki netijo gorljivejše in radostnejše delo in ki bodo ustvarile novo, boljše, ljubeznivejše in prijaznejše razmerje med šolo in rodbino samo. Danes moramo trditi, da je celibat učiteljic šolstvu le škodoval, ker je izganjal izdatne sveže moči iz učiteljskega stanu, in škodoval je tudi financam posameznih dežel, ker so te morale izplačevati mladim in zdravim učiteljicam pokojnine. Ker govori vse proti celibatu, zato prosim v imenu kulturnega odseka »Narodne skupščine«, da se predlog sprejme.«

Protičevo demisijsko pismo.

Ostavka, ki jo je predložil predsednik ministrskega sveta g. Stojan Protič Njegovemu kraljevskemu Visočanstvu prestolonasledniku Aleksandru, se glasi: Beograd, 1. avg. Vaše kraljevsko Visočanstvo! Čast mi je predložiti Vam ostavko svojo in kabineta, ki mu imam čast predsedovati. Razloge za ta težki korak v sedanjih razmerah navajam v glavnem nastopno: 1. Med menoj, kot predsednikom vlade in g. ministrom za notranje stvari obstoje že dalje časa močne diference v pogledu neše notranje politike. Vsi moji poizkusi, da te diference, ako ne popolnoma eliminiram, pa vsaj ublažim in učinim znosljive, so ostali brez uspeha. 2. Službeni odnošaji med menoj in g. ministrom za notranje stvari so abnormalni in brez potrebnega vzajemnega zaupanja, kar je zelo škodljivo za interese države in službe. 3. Medsebojno občevalne neprilike se niti po 7 mesecih, odkar se je sestavil sedanji kabinet, niso mogle odpraviti, ali vsaj v jačji in neobhodno potrebni meri zmanjšati, poleg vseh mojih osebnih prizadevanj in truda. To je zelo nerodno, vpliva ne samo na vse naše gospodarsko življenje, na zdravstvo vsega naroda ter prehrano in obnovo zemlje, temveč tudi na politično razmerje v državi. 4. Razlika v obsegu in načinu izvedbe agrarne reforme med menoj in ministrom za agrarno reformo, ki se v svojem delu drži ne samo rezervirano in je še, kakor se zdi, v tej smeri podpiran od svoje stranke. Te razlike se zrcalijo tudi v narodnem predstavništvu v toliki meri, da skoro ni došlo do krize ministrstva za agrarno reformo v narodnem predstavništvu v času moje službene odsotnosti. 5. Zaradi vsega tega so se odnošaji v narodnem predstavništvu v toliko poostrili, da so postali gotovo neznosljivi. 6. Imam vtis po mnogih znakih, da želi »rekonstrukcije« kabineta tudi demokratska stranka, kar je tudi javno naglaševal eden njenih glavnih organov »Riječ SHS«. 7. Da se je kriza in moja ostavka pojavila ravno v tem času v odstotnosti parlamenta, je vzrok ta: Pred nekoliko dnevi, že 3. t. m., je bilo pred kabinetom vprašanje o izpopolnitvi že od prej izpraznjene škofijske stolice v Djakovu. Proti mojim intencijam in intencijam kabineta, ki so se jasno pokazale in izrazile na tej seji sami, se je spravilo to vprašanje v javnost tako nerodno, netaktično in strastno, da sem moral jaz proti temu revoltirati. Takoj drugi dan po tej kabinetni seji, v kateri se je to vprašanje razpravljalo in reševalo, kaki koraki, da se naj podvzamejo pri Sv. stolici in da bi se to vprašanje spravilo na pravo pot, je prinesla »Demokratija« poročilo o tej ministrski seji, ki je name napravilo vtis, katerega se tudi do sedaj še ni mogel iznebiti. To je bil polslužben komunike, objavljen proti cilju, ki se je šele ustvarjal, časnikarska kampanja proti Vatikanu in episkopatu, da se izvede nekake vrste pritisk nanj. Zaradi tega se je brezdvomno dal tudi koraku kraljevske vlade v tej stvari značaj ostrega protesta. In za listom »Demokratija« je tudi »Riječ SHS« otvorila istega dne to kampanjo. Po mojem pojmovanju o vodstvu državniških poslov in o sedanjem položaju dežele v notranjosti in zunanjosti, se razmere ne morejo pomiriti s takimi manirami, ki so se do sedaj javile pri tako delikatnih vprašanjih in ki se v znatni meri tičejo tudi naših notranjih odnošajev in zunanjega položaja. Čast mi je zaprositi Vaše kraljevsko Visočanstvo v najtoplejši hvaležnosti za dosedanje zaupanje Vašega Veličanstva meni in mojim drugom, da blagovolite sprejeti zatrdilo o moji globoki udanosti. Podpis: St. M. Protič. — (LDU.).

Dnevne vesti.

Naši slepci.

Prejeli smo: Redko kedaj pride o nas kaj v javnost. Danes pa se moramo, posebno mi primorski slepci, javno pritožiti čez postopanje z nami. Med slepci se dela predvsem razliko, kdo je klerikalnega mišljenja in pobožnega obnašanja in med onimi, ki niso. To smo morali in še moramo bridko občutiti ob vsaki priliki. Tudi se dela razlike med Kranjci in Primorci, kar nam najbolj greni veselje. Še celo tu v Ljubljani moramo trpko okusiti vse neprijetnosti nekakih tujcev, ko nam vendar ni mogoč povratek v naše solnčno Primorje. Protekcije so se tudi pri nas udomačile. To se posebno rado pokaže pri razdeltvi živil in pri predpisani dnevni dotaciji. Če bi kdo mogoče želel še natančnejših podatkov o naši usodi, mu jih radevolje damo. Pošiljamo bratske pozdrave križem sveta mi ubogi slepci.

K stanovanjski bedi.

Predsednik Prvega društva hišnih posestnikov ljubljanskih je deželni vladi baje predložil 27 predlogov, s katerimi bi se zamoglo v najkrajšem času vsaj nekoliko odpomoči skrajni stanovanjski bedi v Ljubljani. Ker se more vsaj nekaj predlogov nemudoma izvršiti, jih bo treba brez odloga udejstviti in obupne stanovanjske razmere vsaj nekoliko ublažiti. Pravijo, da bo delo hitreje izvršeno, ako se sedaj o tem sploh ne razpravlja v javnosti. — Najbrže bodo stanovanja dražja!

Drobno.

— **Oprostitev od vojaške dolžnosti.** Vsi poštni in brzojavni uradniki bodo oproščeni od poziva v vojno službo.

— **Privatna pisma na častnike Adjutanture Dravske div. obl.** Častniško osobje Komande Dravske divizijske oblasti dobiva dan na dan navadna, priporočena in ekspresna pisma strank, katere urgirajo rešitev oziroma prosijo za intervencijo glede rešenja njihovih službenih predmetov in za odgovor. Častniško osobje Dravske div. oblasti vrši svojo dolžnost in je dovolj obremenjeno s poslovanjem ter se nikakor ne more zaposliti s privatno korespondenco službenega značaja.

— **Francoska knjigarna v Belgradu.** Velika francoska založniška knjigarna Nachette & Cie v Parizu je odprla podružnico za celo Jugoslavijo v Belgradu, Knez Mihajlova ulica. Časopisi, knjige in druge publikacije se bodo prodajale po istih cenah kakor v Parizu.

— **I. splošno društvo jugoslov. vpokojencev v Ljubljani** je prejelo iz Škofjeloke obvestilo, da se je tam prijavilo že toliko vpokojencev raznih stanov, da je po društvenih pravilih dana prilika za ustanoviti društv. podružnice. Ker se tozadevne priprave že vršijo, vabimo upokojence vseh stanov obojega spola, da se zglasijo zaradi pristopa pri članu gosp. Kralju v Škofjiloki 44. — Društveno predsedstvo.

— **Višji deželni šolski svet.** Poročevalci sprejemajo zaradi preobilice uradnih poslov v dobi počitnic stranke samo vsak petek od 9. do 12. ure.

— **Zakaj so kolesa tako draga?** Kolo (bicikelj) se zacarinja po tarifi 651. Po tem ceniku je plačal trgovec s kolesi v Ljubljani, ki je naročil 21 koles brez pnevmatike 4362 K 10 vin. carine, to je za vsako kolo 207 K 70 vin. Carina za pnevmatiko je še posebej. Nasprotno so pa druga vozila kot luksusavti, avtomobili, motorna kolesa in dr. z odlokom z. z. 22 14. 5. 19 carine prosta. Tudi v tem se vidi slaba stran naše gospodarske politike. Vojni dobičkar in bogataš dobita to blago brez carine, delavcev pa, ki ne dobi stanovanja blizu svoje delavnice ter rabi kolo nujno, mora plačati 207 K carine, to je toliko, kakor je pred vojno stalo prvovrstno kolo. Naša nova domovina, naklada torej v prvi vrsti delavstvu ogromne davke, zakaj vlada bi že bila lahko toliko pametna, da rabijo kolesa večinoma le siromašneji sloji in navadno le takrat, če jih res potrebujejo.

— **Pogreša se od 18. julija t. l.** naprej neko Terezijo Cortila, branjevko iz Zagreba. Ista se je nahajala z svojo hčerko Matildo za nekaj dni v tukajšnem hotelu Tivoli, navedenega dne pa je pobrala nekaj obleke in perila ter neopaženo odšla iz hotela. Sklepa se da je ženska to storila v duševni zmedenosti. Cortila je majhne, šibke postave, zelo slabotna in bolehna, temno-kostanjevih las, in modrih oči. Na sebi ima najbrže rujavo krilo in nizke čevlje, ki so obšite z blagom (pepita vzorca). Ker so njeni sorodniki radi nje v velikih skrbeh, se naproša sl. občinstvo, da isto blagovoli, če bi bilo komu kaj znano o tej ženski, to sporoči policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani soba št. 16, kjer je tudi slika Cortilove na razpolago in vpogled.

— **Brezplačna razdelitev moke.** Iz Črnegore poročajo, da je bilo tam med prebivalstvo brezplačno razdeljenih 1 milijon kilogramov moke.

— **Zanimivo.** Francoska cenzura je prepovedala v Temešvaru naslov pangermanskemu listu »Deutsche Wacht«.

Mariborske novičice.

Mariborski advokat, t. j. delavec, ki ga seveda g. Protič najbrž ne bo pripoznal, neče verjeti, da bi bil upor vojakov, ki smo ga doživeli pretekle dni, otročje zasnovan, ker neče uvideti, da se je — hvala bogu — ponesrečil, baš zato, ker je bil otročje-neumno zasnovan in brez vsakega cilja. — Najvažnejši seveda in pravi vzrok tega upora, ki ga je zakrivila dotična uprava oziroma njeni faktorji, to nam je slavna cenzura prečrtala. — No, in na to se modri buržuj sklicuje na »Tagesposto«, na tisto vlačugarsko graško tetko, ki je vedno samo šovinistično hujskala, zlasti proti nam socijalistom. Ta meščansko podli list je torej »Mariborskemu Delavcu« avtoriteta. Evo, kako se naši meščani radi naslanjajo na vsak vlačugarski list à la »Tagespost«. Vsako sredstvo je tem kulturnim demokratom dobro, samo da bi lahko policijo in njene kulije hujskali proti nam socijalnim demokratom. Gospod urednik sam ni bil na shodu — zakaj pa ni bil — pa bi se bil prepričal, da smo vladi povedali v brk vse tisto, kar jl danes že očitajo vsi meščanski listi s »Slovenskim Narodom« vred. O republiki, kakor smo sicer zanjo, se slučajno niti govorilo ni!

Na zavijanja in zlorabljanje naših poročil, pa ni vredno odgovarjati, ker taki nesramni žurnalistiki, ki se druži s »Tagespošto«, velja samo: pljunek v obraz.

»Arbeiter Wille«. Včasih ga dobimo kljub svobodoljubni prepovedi v roke. Ta list je prve dni prinesel o mariborskih dogodkih isto kar drugi, zlasti meščanski listi. Kakor hitro pa je dobil iz Maribora, najbrž od kakega nemškega sodruga, poročilo, je poročal popolnoma pošteno in verodostojno ter n. pr. ni naštel več ko 6 mrtvecev in je tudi obenem nastopil proti meščansko-šovinističnemu pretiravanju »Tagespošte« in drugih, češ, da bi ti listi radi napravili iz teh dogodkov nacijonalno-svetovno afero! — Žal, da tega lista, kakor sploh nemških socijalističnih listov, ki so bili že tekom vojne kot najsolidnejši vsakdanja hrana vse slovenske inteligence, ne moremo vedno dobivati. Mariborskega delavca urednik seveda rajši čita »Tagespošto«! Dober tek želimo!

Trgovski gremij v Mariboru je na zadnjem občnem zboru izvolil nov odbor — Slovenci in Nemci skupaj. Sicer je prišlo tudi do spora, ker nekateri Nemci niso hoteli kompromisne liste, za katero so bili drugi. Končno so se nekateri Nemci odstranili

---

ška kronika, da je v Švicu priletela ogromna skala v sredo nekega kmečkega domu in vzela s sabo desno krilo, a je ostala brez zlih posledic za tiste, ki so stanovali v levem.

Po tem gorkem in silovitem vetru pa je legla megla preko vasi in vierwaldstättskega jezera. Nebo je bilo vse oblačno, vendar pa ni deževalo in tudi solnce ni posijalo. To je trajalo tri tedne in ako prične gledati človek vse v sivi barvi, je prestal gledati v črni. Alpska pokrajina, ki te je poprej krepila, je izgubila zdaj svoj značaj, odkar ne vidiš drugega nego sto metrov visoko po gorski steni; in v srcu ti postaja težko in tesno. Vsi potniki so na poti domov, hoteli so izpraznjeni in listopad je tu, mrk in breznaden. Dnevi se vlačijo in človek hrepeni, da bi smel prižgati luč; nebo je brezupno sivo, jezero je sivo, pokrajina je siva.

Ni vetra, ni dežja, ni grmenja. Priroda, drugače tako polna izprememb, je neznosno enolična, mirna, tiha; tako spokojna, da se zahoče človeku potresov. Kjer ne deluje več svetlobni vrelec, prestane vsaka barva; oko otopi in jezero se ogrinja v zaspanost, ki nalikuje lenobi.

Ko sem se pritoževal županu nek večer radi tega dolgega slovesa, ki ga je vzelo solnce od nas, mi je odgovoril z mirom, ki je lasten Nemškemu Švicarju:

— Solnce! Gori na Hochfluhu ga lahko vidite ves dan.

Hochfluh je eden manjših alpskih vrhov, ki tvorijo kotlino v kateri smo stanovali; samo dvesto metrov nižji nego Sulitelma, vsled česar so mladi Angleži zelo radi hodili tja gor na izprehod. Kot oboževalec solnca sem sklenil, da se napotim na to romanje k solncu. Neko jutro v novembru sem se odpravil na pot.

Živeč v vznožju alpskega pogorja, ki prične lahko, kot že povedano, natik vulkanu bruhati kamenje na vas, so gersanski prebivalci že izdavna pripravljeni na to, da vsak hip odpotujejo v večnost; zato tudi prav pridno obiskujejo cerkev zjutraj, opoldne in zvečer. Zato sem jih tudi tedaj ob osmih zjutraj srečaval, ko so hiteli v cerkev s svojimi molitvenimi knjižicami v rokah. Dve stari ženici, ki romate pol milje, da opravite svojo jutranjo pobožnost, molite po cesti gredoč svoj rožni venec. Ena moli angeljsko češčenje Ave Maria, druga pa ji odgovarja z refrenom: In saecula saeculorum, Amen! In tako gre to vso pot! Ako že nima drugega dobrega za posledico, ta molitev rožnega venca, se zdi, da varuje vsaj jezik pred zlorabljanjem, kakor tisto znano žvižganje v vinski kleti, ki ga je v anekdoti zaukazal grof svojemu slugi.

Ko sem zapustil tisti dve starki na cesti, da pričnem stopati navzgor, sem takoj naletel na nekaj močnih vtiskov, ki so bili sila kričeči in zato trajni. Ob prvem ovinku stoji lesnik s Kristom na križu in s tablo pod njim; na tej tabli je potniku pojasnjeno, da je s tega lesnika ob žetvi pal Janez s Hriba in se ubil. Bog bodi milostljiv njegovi duši, moli zanj, amen!

Ob naslednjem ovinku stoji majčkeno čudna kamrica iz belo pobeljene opeke, tako majhna kot bi si jo otroci zgradili za igračo. Skozi omrežje je videti slike svete družine, slikane morda v šestnajstem stoletju, in poleg njih pojasnilo, da so na smrt obsojeni na poti k vešalom smeli postati pred to kapelico in izmoliti svojo zadnjo molitev. Torej je to pot k vislicam, po kateri hodimo. In čez nekaj minut sem že na kraju, kjer so jih obešali. To je razsežen odprt prostor na vrhu grebena, ki se nagiblje proti jezeru, in z najkrasnejšim razgledom. Človek bi verjal, da mora biti ob pogledu na vso to krasoto, kot so vrhi Pilatuž, Aksenstok, Buochserhorn in Burgenstok, resničen užitek, reči življenju poslenji adijo. Celo Voltairu bi se tukaj ne bilo treba bati, da bi bil obešen v kakšni luknji, kar se mu je najbolj gabilo; vsled česar je tudi Rousseau-a povsem logično obdolžil, da je tako zavérovan váše, da bi se rad dal obesiti samo ako bi nabili na vislice njegovo ime. Od tod je videl zabrisano podobo tiste skrivnostne kapele, ki leži nekoliko oddaljena spodaj na bregu, kjer je baje nesrečen oče ubil svojega sestradanega otroka.

To so štiri mračne slike v sivi jutranji razsvetljavi in od teh krvavih podob sem stopal z večjo naglico navzgor, k svetlejšim krajinam, kjer je čakalo solnce.

Pas domačih kostanjev je kmalu prekoračen, prav tako pas leševja in prične se bukovje. Ko sem se odpočil pri planšarski koči z lepimi kravami in gnusnim psom, sem se dvignil v oblake; to je bilo tisto, kar nazivamo meglo, ki se vedno bolj zgoščeva, da ti postane ves kraj neznosen. Vsled napora, s katerim se razgledуješ krog sebe, te pričnо oči peči; drevje in grmovje je kakor v dim ogrnjeno; milijoni pajčevin med vejami so pokriti s kapljami rose, tako nagosto, da je videti, kot da je gozdna vila razobesila tisočero čipkastih robcev, da se posuše.

Le stežka moreš dihati vsled te megle, ki ti lega preko volnene suknje, na brado, lase in obrvi, ki razširja ostuden, zopern duh in povzroča, da je kamenje spolzko in gladko, da ne moreš hoditi po njem; vsled nje je vse zatemnelo v gozdu, kjer se izgubljajo debla dreves v brezizrazni sivi barvi, ki ti tesni pogled na nekoliko sežnjev.

To meglено ploskev nekaj tisoč metrov visoko moram preplezati, te mokre in mrzle vice, predno pridem do neba; in storil sem to v polnem zaupanju na častno besedo županovo, da bo pri kraju, predno nehajo Alpe in se prične sivi nič.

Nimam barometra pri sebi, a čutim vendar, da sem dospel že visoko, da se je meglena ploskev zredčila in da se bližam čistemu zraku.

(Dalje prih.)

in za predsednika je bil izvoljen g. Weixl, ki je po logičnem sklepanju — najbrž še najbolj internacijonalen. Saj mi smo vedno za internacijonalno strpljivost, in bi bili zato veseli tega sporazuma. — Samo mimogrede bi še omenil, da so pa morda oni Nemci, ki so odšli, najbrž gospoda Weixla smatrali za premalo internacijonalnega oziroma preveč nacijonalističnega in morda tudi za premalo resnega. Upamo pa, da bodo trgovci vedno »pošteno« skupaj hodili, zlasti o cenah in o solidni konkurenci!

Debs pred sodiščem.

(Dalje.)

Washington, Adams, Paine, ti vsi so bili uporniki svojega časa. V začetku je bil narod proti njim, in časopisje jih je napadalo in preklinjalo... Ali imeli so pogum, da so ostali ravnodušni. Kljubovali so viharjem kletev. Glejte! Zato so ti ljudje omenjeni v zgodovini, zato tudi velika večina ljudi njihovega časa spi pozabljena v grobovih!

Nekaj časa pozneje se je pričela v tej deželi mogočna agitacija proti neki naredbi, ki so jo smatrali v onem času vsi za upravičeno; ta naredba je bila naredba osebnega robstva... Vse organizirane moči družbe, vse državne oblasti onega časa so zagovarjale osebno suženjstvo. Toda zopet se je pojavilo nekoliko naprednejših mislecev. Eden izmed njih je bil Elijah Lovejoy... Elijah Lovejoy je bil ubit na najpriprostejši način v Altonu, Illinois, leta 1837., ker se je bojeval proti osebnemu suženjstvu, kakor se jaz sedaj borim proti najetem robstvu! Če se vam ponudi prilika, da potujete po dolini reke Mississippi, boste videli tam veliki beli spomenik v spomin človeku, ki je bil do svoje smrti zvest sebi in svojemu prepričanju o pravici in dolžnostih.

Čutim se srečnega, da sem osebno poznal Wendell Phillipsa. Čul sem, kako je malo pred smrtjo sam pričal o preganjanjih, katerim je bil podvržen.

William Lloyd Garrison, Garret Smith, Thad us Stavens — ti voditelji osvobojevalnega gibanja osebne sužnosti, katere so imeli za strašila in izrodke človeške družbe, so bili zvesti svojim nazorom in so vztrajali do konca čvrsto na svojem stališču. Njihova imena so zapisana v zgodovini. Vi sami učite svoje otroke, da spoštujejo njihov spomin, medtem ko so njihovi preklinjevalci viženi v prepad pozabljenja.

Osebno suženjstvo je prešlo. Ali mi vseeno nismo svobodni. Danes se vodi druga agitacija. To je gibanje, ki se je razširilo po celem svetu. To je prebujenje delavskih množic, ki si postajajo stopnjujoč zveste svojih interesov, svoje moči kot razred, ki se združuje gospodarsko in politično, ki počasi, a gotovo razvija svojo ekonomsko in politično moč in hrepeni po svobodi. Ti ljudje so še v manjšini, a so se naučili, kako je treba čakati in prenesti vse nesreče.

Od začetka vojske pa do danes nisem storil ničesar od vsega onega, česar se me dolži in obtožuje. Če sem kritiziral, če sem obsojeval, sem to storil, ker sem smatral, da imam popolno pravico na temelju zakona te dežele. Toda drugi so pred menoj isto storili. Ta dežela je imela več vojsk in najuglednejši ljudje dežele so nastopali proti vsaki teh vojsk. Nekateri so se bojevali tudi proti revolucijonarni vojski. Voditelje te vojne je torsko (»Tori« so tvorili in še tvorijo angleško konzervativno stranko) časopisje napadalo kot zločince in razbojnike.

Mnogi so govorili in delali proti vojni leta 1812. Abraham Lincoln, Charles Summer, Daniel Webster in Henry Clay so ostro obsodili meksikansko vojno. Ti ljudje so nastopili proti predsedniku in obsodili njegovo vodstvo. Rekli so, da je ta vojna zločin proti človeštvu. Proti njim se ni pričela nobena pravda. Niso jih pripeljali pred sodišče kot zločince. In danes jih spoštujejo vsi njihovi deželani. Nekateri so obsojali tudi razne meščanske vojne proti robstvu. Leta 1864. je imela v Chicagi demokratska stranka svoje zborovanje in sprejela sklep, s katerim je obsodila vojno kot neuspeh. Kaj bi rekli, če bi danes obsodila socijalistična stranka to vojno kot neuspeh. Obtožite nas, da smo nelojalni, da smo izdajalci. Ali so bili demokrati leta 1864. nelojalni in izdajalci, ker so obsodili vojno kot neuspeh?

Zvest sem ustavi Zedinjenih držav. Nili čudno, da smo mi socijalisti, danes gotovo edini, ki stopamo v obrambo Zedinjenih držav? Naši revolucijonarni predniki, ki jih je zatiralo vladarstvo kralja, so razumeli, da tvorijo načela svobodnega tiska, svobode govora in zborovanja temelj demokratičnega vladanja. Sama dopolnilna naredba se glasi:

»Kongres ne sme skleniti zakonov z ozirom na zvestobo ter ne sme nikomur zabranjevati, da svobodno veruje v kar hoče; ne sme kratiti svobodo govora, tiska in pravice naroda, da se mirno združuje in da od vlade zahteva pomoči v hudih trenotkih.«

To je napisano s pravim angleškim jezikom. To more razumeti tudi otrok. Prepričan sem, da so naši revolucijonarni predniki menili prav enako, ko so se izrazili: kongres ne sme po tem zakonu omejevati svobode govora, tiska in zborovanja ter svobode, da zahteva narod od vlade izboljšanje svojega položaja.

Ravno iste pravice sem se poslužil jaz v Cantonu 16. junija tega leta. A radi tega, ker sem se okoristil s to pravico, se moram tu zagovarjati kot zločinec. Verujem v svobodo govora ob času vojne ravno tako, kakor ob času miru. Jaz ne bi niti pod nobenimi pogoji zamašil ust celo svojemu največjemu sovražniku. Pod nikakimi okolnostmi tudi ne bi udušil svobode tiska.

Kajti nevarneje je zamašiti narodu usta, nego mu dovoliti, da svobodno zgovori vse, kar mu leži na srcu. (Dalje prih.)

Iz stranke.

Politična organizacija na Jesenicah. Redni sestanki politične organizacije se vrše vsak četrtek ob 19. uri v bivši nemški šoli (društveni lokali »Svobode«. Odbor.

Strokovno gibanje.

Seja strokovne komisije, kakor dogovorjeno, jutri po delu v društvenih sobah.

Vestnik „Svobode“.

Darovala sta dva gospoda 70 K celjski podružnici »Svobode« za nabavo knjig. Iskrena hvala!

Občutki in doživetja.

Misli celibaterja.

Prejeli smo in priobčujemo:

Ali naj človek svoje misli ohrani vedno le zase in jih kvečjemu zaupa najožjemu krogu? Mnogi se vdajo resignaciji in skušajo prenašati to, česar spremeniti ne morejo, vsaj brez prerekanja in godrnjanja. Tako je tudi s celibatom. Ali smemo o tem javno izpregovoriti?

Kaj je celibat, nam pove S. Gregorčičeva »Ujetega ptiča tožba«. Toda, kdo se zaveda dalekosežnosti posledic celibata tedaj, ko ga sprejme? Šele ko mine leto in dan, zazna in začuti usodo ujetega ptiča, doživi na sebi izpolnitev besed »ostrigli, oh, so mi peruti«. Ali tedaj ni več časa za pomišljanje. Kletka je zaprta.

Maturante nas je nekdo vprašal, kam bomo šli po maturi, če ne v lemenat? Eden je odgovoril: Kdor hoče omejen biti. — V čem omejen? — V prostosti. Tedaj tega nisem razumel, pozneje pa sem se večkrat čudil poznanju življenja tega mladega človeka, ki nas je vse prekašal po razboritosti. Človek često spozna življenje šele tedaj, ko ga mora živeti, zato je nekaj hudega, da mora mlad, neizkušen človek nepreklicno, za vse življenje sprejeti nase nekaj tako usodno nespremenljivega kot je celibat. Res, čim višja je kultura, tem večja omejenost prostosti, a človek mora to omejenost prostovolno sprejeti.

Pa se pravi: celibat je potreben, da se more celibater tembolj nemoteno posvetiti svojemu poklicu. Res, kdor je že nekako od vsega začetka ustvarjen za ta poklic. A takih je malo. Polovico in več bogoslovcev bi lahko zaprli, če bi vstopili vanje le taki, ki vstopajo zgolj iz poklica in nagnjenja. Večinoma odločujejo še drugi oziri. — Celibat pomeni odpoved svetu v cvetu mladosti. Saj kaj je za moškega svet brez ženske, kaj je za žensko svet brez moškega? Za moškega je življenje brez ženske, za žensko življenje brez moškega samo pol življenja. Medsebojno razmerje med obema spoloma je skoro izključni predmet vse poezije, lirične, epične in dramatične, znamenje, da je to središče, okrog katerega se vrti vse človeško življenje. Celibater pa se zaveže živeti življenje brez ženske, za njega bi pravzaprav ne bilo treba ženske na svetu, da, on bi svoj zavjet še lažje držal, če bi je ne bilo. To pa je za človeško naravo, ki je tako ustvarjena, da se oba spola izpopolnjujeta med seboj in težita drug k drugemu, nekaj silnega. In tako se vsled celibata narava čuti vezano, neutešeno, po nedosegljivem hrepenečo. Zabranjeno ji je to, po čemer najbolj teži.

To pa vpliva tudi na duha. Ubija v človeku veselje do življenja. Ne malo že jih je v alkoholu iskalo utehe in so propadli duševno in telesno. Tako celibat ubija veselje do dela, budi lenobo in delomržnost. Čemu naj delam, zakaj naj se trudim? In tako mesto bi se človek tembolj nemoteno posvetil delu, mu celibat le zmanjša življensko energijo in veselje do dela. Goji v človeku egoistično mišljenje. Za koga naj delam? Sam se že preživim. Sicer pa poglejmo vse slavne može zgodovine. Ali so ti velikani po duhu in po delu bili sami celibaterji?

Tako se človek čuti vezanega in omejenega. Gine mladost, in ko bi moralo biti življenje najlepše, se človeku zdi, da samo životari, vegetira. Čas poteka in človek čuti, da mineva najlepša doba, a brez moči stoji tu in gleda in čaka, kako se bliža starost. To se zdi človeku neznosno, stori ga nezadovoljnega, življenje se mu zazdi brez pomena. V takem razpoloženju mi je rekla priletna oseba: Ko pridete v starejša leta, se vmirite. Da, stara leta! A to je ravno. Čakaj stara leta, ko ima življenje itak le še malokaj lepega na sebi, a leta mladosti in zrele dobe naj ti minejo v puščobi in dolgočasju!

In ta samota, ta izoliranost! Kaj so ti mari vsi lepi in prostrani prostori, če pa ti diha iz vseh kotov nasproti samota in dolgčas! Velike dimenzije le še povečajo čut osamljenosti. Morda imaš kako postarno žensko ob sebi, z njo se pogovarjaj in kratkočasi, če ti drago. Toda kako hitro se človek naveliča take neenake družbe, ve tisti, ki je skusil. Poleg tega morda še življenje kje na deželi, v kakem samotnem kraju, kjer ni primerne družbe, kjer imajo ljudje popolnoma druge interese in drugo delo. Delo, knjiga, časopis, to je tvoja družba in zabava. A dela se človek naveliča, knjiga in časopis sta mrtva, človek potrebuje človeka. Ne le pri delu, ampak tudi pri zabavi. Res, tudi učitelj živi na deželi, a on nima tako izoliranega stališča, ni če ima družino, ima najlepšo zabavo itak doma.

Mnogokaj neprijetnega prinese življenje, vsakdanja skrb in delo s seboj, a v idiličnem domačem krogu pozabi človek na vse grenkosti dneva. Nemški pisatelj piše: der Mensch kann viel Ärger und Sorge in seinem Berufe schlucken, wenn er nur weiss dass abends eine friedliche Häuslichkeit seiner wertet. A kje naj išče, kdo naj nudi to mirno domačnost celibaterju?

Kakšni so torej blagodati, kakšna sreča, ki jo prinaša celibat? Kdo že ni čutil težke peze te institucije? In vendar, kako malo se je zavedal, kaj krijejo v sebi besede: »coelebs manebis« tedaj, ko jih je škof izgovoril.

V koliko je opravičena krepka sodba o celibatu »celibat je budalost« nekega zrelega, razboritega in izkušenega moža, ki je rekel, da ga sicer osebno celibat nič ne teži, da hoče prostovoljno v samstvu živeti, naj sodi vsak sam.

Tudi naj sodi o teh vrsticah, kakor komu drago, a ni hujšega na svetu, kakor če mora človek svoje misli in čustva vedno zaprta hraniti v svojem srcu in jih nikomur razodeti.

Iz Slovenije.

Domžale.

»Jugoslavija« z dne 30. t. m. prinaša o našem shodu, ki je bil v nedeljo, dne 27. t. m. in očita, da je bil brez podpisa stranke, da bi premotil člane NSZ. Mi se našega imena ne bojimo. Konštatiramo pa, da je ravno narobe res.

Spomnite se g. Kamnika, ko je bila ravno naša »firma« vašemu agitatorju dobrodošla, da ste mogli dobiti na zborovanje delavce. Kako je bilo takrat, ko so zborovalci izvedeli, čegav da je shod? Ali ga niso korporativno zapustili, da niti odbora niste mogli voliti? —

O poteku našega shoda samega poročamo: Sodr. Brozovič se je kot prvi poročevalec stvarno držal pomena organizacij, tako tudi sodr. Berdajs. Nasprotno pa je bil g. Juvan oni, ki je začel z očitanji in žaljenji, tako da se je moralo zborovalce vedno in vedno miriti, da so mu pustili sploh govoriti. Hotel je razrušiti shod, pa se mu ni posrečilo. Sodr. Brozovič mu je odgovoril temeljito, da se mora delavstvo proti mednarodnemu kapitalu le mednarodno boriti, g. Juvan pa se naj prej nauči kaj je boljševizem, predno o tem govori. Spozna naj tudi, da ima NSZ. samo namen, delati razdor med delavskimi vrstami in jih odvrniti od prave poti. Dovesti jih hoče pod kapitalistično kontrolo. Pokažite, kaj ste do danes naredili za delavno ljudstvo! Nič! — Po zborovanju je lepo število pristopilo k organizacijam. Sodrugi, tako naprej! Strokovne organizacije so velikanske važnosti za osvoboditev proletarijata celega sveta!

Litija.

Ob zadnji splošni stavki je tudi pri nas počivalo prav vsako delo. Gostilne so bile vse zaprte. To seveda našim dobičkarjem ni hotelo v glavo, da so se zaradi nas morale zapreti vse gostilne. Silno so jezni na nas ti gospodje frakarji. Kovali so in še kujejo naklepe, kako bi bilo treba ravnati z nami socijalnimi demokrati. Tako so se nedavno nekje pogovarjali »demokratje« in prišli na »demokratično« misel, da bi bilo najboljše zapreti vse naše socijalno-demokratske voditelje. Ko so stuhtali to »imenitno« idejo, so bili sami nad svojo modrostjo, prav posebno pa še nad svojo »demokratsko« politiko strašno veseli. Kozarci so zažvenketali in polna lica so se jim smehljala demokratske zlobe. Menili so, da ko bi se voditelje pozaprlo, bi mi drugi bili mirni kot ovčice. Ali gospodje, zakaj pa niste poizkusili? Saj je vendar vaš vsevedni »Narod« pisal že par dni poprej, da bodo vse gostilne zaprte ob naši stavki. Sicer pa vemo, da ste sploh tistega kopita, ki s hudobnim jezikom zapirate naše voditelje, ker jih z dokazi o neredih in izgredih ne morete. Pokazali smo vam, da smo disciplinirana masa, ki vam pač ne da spati. Če bi bilo po vašem, bi seveda bili prav gotovi izgredi in nemiri, tako pa jih ni bilo. Naši »demokratje« so kaj usmiljenega srca do sebe in nas delavcev. Govore, da smo neizobraženi, ker hočemo uničiti kapitaliste, pa da smemo boga celo zahvaliti, če nas kapitalisti sploh puste delati. Nadalje trdijo ti presiti petelini, da smo delavci na Slovenskem predobro plačani in da smo zato tako ošabni. Kako budalasto nas napadajo! Gospodje so danes strašno napeti od same ošabnosti in štejejo se za kapitaliste, čeprav so bili enkrat na našem mestu. Poznamo se predobro! Tudi vemo, kaj ste imeli pred vojno in kaj ste danes! In zdaj jim naenkrat nikakor noče v glavo, da je to malo, če zaslužimo mi topilničarji komaj po 12 K na dan. Pravijo, da je to še preveč. Seveda tega ti veleumi nočejo priznati, da so pred vojno bile manjše plače, pa tudi manjše cene življenskih potrebščin. Poznamo se! Odžrli nam bi radi še tisto, kar si mi s poštenim, trdim delom in s krvavimi žulji prislužimo, vi pa bi radi vaše stvari lepo dražili naprej, kot jih sedaj! Ne! Revno ljudstvo se ne pusti več goljufati. Pravite, da nismo izobraženi. Povemo vam, da smo se mi med vojno dosti naučili, in celo to, da vemo, da smo se morali moriti za vaše žepe! Očitate nam tudi olikanost. Kar pa ste vi počenjali, vi »demokratski« priveski, ko ste zadnjo nedeljo na postaji psovali klerikalne Orle, to smatrate najbrže za vašo olikanost! Ali ste že kdaj slišali, da smo mi koga tako napadali? Poznamo se predobro, zato je najboljše, če se greste solit, vi »pametneži«, »izobraženci« in »olikanci«, da boste vedeli, da je za vas najboljše, če molčite.

Železna Kapla.

Dne 27. julija se je pri nas vršil klerikalen shod. Z zlatimi govori je duhovniška buržoazija obljubljala ljudstvu vse na svetu. Ali žal, mi že predobro vemo, kje je naš tabor. Dobro vemo, da nas kapitalistične stranke hočejo pribiti na križ s sladkimi svojimi vabami. Od same dobrote so nam obljubili železnico, nove tovarne za sladkor, kjer bo za vse dosti dela in zaslužka za jugoslovansko ljudstvo. Kmet bo baje dobro živel in srečni bomo. Volitve pridejo za Koroško. Ni dvoma, da ne bi glasovali za Jugoslavijo, ali ljudstvo hoče svobode, prave svobode in ne kapitalističnega jarma, pa najsi bo to jugoslovanski ali pa kakoršnikoli. Zadosti smo že pretrpeli med vojno in stradali pod kapitalistično komando in tisti časi, ko je duhovščina v cerkvah agitirala za vojna posojila, da se je vojna in s tem naše trpljenje podaljševalo, — vedite — so že zdavnaj minuli!

Celje.

V stari Avstriji smo bili vajeni raznih protekcij in raznih protežiranih pogodb. Pa tista navada se počasi zanaša tudi v Jugoslavijo. Potrebno je, da je takoj postavimo pred duri, preden se vgnezdi. Vojaška uprava je namreč razpisala dobavo mesa za celjsko garnizijo, za kar so se oglasili razni mesarji ter ponudili meso brez drobovine po 12 K kg, zakar sta dobila oddajo dva mesarja iz Gorice, za katere še do sedaj vedeli nismo, da sta tukaj, po 13 K kg. Omenjamo še to, da je ta družba še vedno dajala meso po 17 do 20 K kg, dasiravno je bila cena mesa že zdavnej v Celju 12 K. Torej protekcija, kakor nekdaj! Tu bi se moral napraviti red; ali seveda, da se kompetentni gospodje rajši pečajo z ovadbami na deželno vlado radi »boljševikov«, češ, Celje je v nevarnosti in da se ne more več garantirati za mir, če se ne pošlje vojaštva v Celje. Seveda, če se to zgodi, potem se bodo brez vsake skrbi delile klofute raznim natakaricam in žurnalistična policajska družba »Nove Dobe« bo mogla mirno spati, ker sedaj ne more.

Rogatec.

Razmere pri nas že presegajo vse meje. Pri tukajšnji lokalni železnici se še šopirijo nekaterniki, ali bolje rečeno priganjači slovenskega delavstva, ki so povrhu še Nemci. Eden izmed teh je prožni mojster iz Rogatca, ki z delavstvom postopa naravnost škandalozno. Uboge delavce psuje z najgršimi priimki in se posebno oblastno obnaša tudi napram ženam, katere stanujejo v železniški hiši. Ker mi delavci nočemo več prenašati njegovega brutalnega nastopanja, zato ga odločno pozivljamo, da izgine na svojo roko, ali pa bomo pozvali pristojno oblast, da mu pokaže pravo pot. Njegov nastop je prav grdo in nesramno izzivanje. Delavcem poleg tega očita osemurno delo in jih s tem povsodi šikanira.

Toliko naj bo za danes zadosti.

Konjice.

Konec stanovanjske bede. Zasledili smo v to recept, ki utegne z dosledno uporabo učinkovati celo v Ljubljani: »Občinski urad Vam zaukaže, da morate sprejeti K. H. takoj v za njo namenjeno sobo, ker se bi moralo drugače proti Vam uradno postopati. — Glede najemnine razsodi o primernosti okrajno sodišče v Konjicah.« Pričujoče je naslovljeno v trdem delu onemogli, 72 letni vdovi, ki stanuje s svojim 43 letnim sinom, dninarjem, v lastni hišici. Njiju stanovanje obsega razven temne kuhinjce štiri prostore, kojih jedva enega v potrebni skromnosti lahko imenujemo sobo, v tem ko eden prostor nadomešča klet. Poslednja je predmet navedenega ukaza in nazivana soba. Po izjavi vdove njen ustmen ugovor kakor njeno pokazovanje na hiše z obsežnimi stanovanji ni zaleglo. Prvaško nasilstvo se je izvršilo nad ubogo paro ob asistenci krajevne policije. — Nam je dobrodošel ta dokaz metode in sinteze meščanskega demokratizma, ker spričuje to, kar smo že vedno trdili, da je nesposoben pravico deliti, kaj šele lečiti socijalne rane. Z vsebino navedenega ukrepa smo pa tako zadovoljni, da se prostovoljno ponudimo za nabavo primernih naslovov, če ima katerakoli občina resnično voljo z njim rešiti stanovanjsko vprašanje.

Gospodarstvo.

V zadevi ogrskega premoženja nemadžarskih državljanov se objavlja, da je madžarska vlada rok za to prijavo, ki je imel prvotno poteči z 31. julijem t. l., podaljšala do zadnjega avgusta t. l. Prizadete stranke imajo potemtakem sedaj priložnost, da tudi same pravočasno ukrenejo, kar se jim zdi potrebno za varstvo njihovih interesov.

Ustanovitev podružnice Nemško-avstrijskega urada za trgovski promet v Ljubljani. Za olajšavo in spopolnitev kompenzacijskih pogodb med kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in Nemško-avstrijsko republiko se je v Ljubljani ustanovila podružnica Nemško - avstrijskega urada za trgovski promet, katera podružnica ima nalog s Centralno upravo za trgovački promet sa inozemstvom v najožji stiki delovati na brzo in natančno izvršitev starih kakor tudi za pripravo novih pogodb. Ustanovitev gornjega urada se je izvršila s sporazumom in dovoljenjem celokupne Nar. vlade v Belgradu in dež. vlade v Ljub. kakor tud iv zmislu antante, posebno Amerike, katere države delujejo nato, da se kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev zadostno s potrebnimi industrijskimi izdelki in Nemška Avstrija pa zadostno z neobhodno potrebnimi živili in surovino preskrbi, ker današnja valuta nikakor ne pride v poštev kot protivrednost tako važnega in potrebnega blaga za omenjene dežele. Razumno je, da je dobava surovin in vseh drugih predmetov pri antanti zelo težavna, ker manjka potrebna kreditna podloga, tako da se zamore temu stanju samo na ta način opomoči, da si državi nasprotno pomagate z menjavo blaga. — Trgovačka uprava ima že deli časa ekspozituro na Dunaju in je z ustanovit-

vijo podružnice Nemško-avstrijskega urada v Ljubljani spopolnjen namen prvotne organizacije. — Za olajšavo dobave kompenzacijskega materijala si omisli vmenjeni Nemško-avstrijski urad razstavo kompenzacijskih predmetov. — Pisarne se nahajajo na Resljevi cesti štev. 1, II. nadstropje. — Promet za stranke in pojasnila od 10.—12. ure dopoldne ob delavnikih.

Ministrstvo za prehrano in obnovo dežel je odseku za prehrano Slovenije nakazalo v tovarni Lukovica v Bosni večjo množino kristalne sode. Reflektantje naj javijo svojo potrebo direktno tvrdki Ant. Krisper Kol. v Ljubljani, ki bo blago razdelila in razposlala po navodilih odseka za prehrano.

Efektna borza v Pragi. V ponedeljek 4. avgusta se otvori v Pragi borza za efekte. Začasno bo dovoljena trg. samo z onimi vrednostmi, ki so naznačene v uradnem kurznem listu praške borze, izvzemši vrednostnice avstro-ogrskega državnega dolga, ki so označene v oddelku C borznega lista. Borza bo odprta vsak delavni dan, izvzemši soboto od 11. do 12.

Nove poštne pristojbine. Navajamo najvažneje: **Pisma:** do 20 g 30 vin., do 40 g 60 vin., itd. za vsakih 20 g 30 vin. več. **Tiskovine:** do 100 g 10 vin. potem za vsakih 50 g 5 v več do 2000 g. **Vzorci:** do 100 g 15 vin., do 200 g 30 vin. do 350 g 45 v. **Poslovni papirji:** do 200 g 30 vin pristojbina se stopnjuje od 100 do 100 g za 15 vin. do 2000 g. **Postranske pristojbine:** priporočanje, povratnica, izplač. potrdilo, reklamacija, za vsak slučaj 60 vin. **Ekspresne pristojbine:** za pakete 2.50 K, za ostale predmete 1 K. **Vrednostna (denarna pisma):** pristojbina sestoji iz: a) pristojbina za priporočeno pismo iste teže, b) vrednostne pristojbine, c) dostavnine oziroma d) obvestnine. **Nakaznice:** do 25 K 25 v do 50 K 50 vin. do 100 K 60 vin. itd. za vsakih 100 K 10 vin. več do 1000 K in izplačilna pristojbina 10 vin. **Paketi:** Pristojbina se zaračuna a) po teži, b) po označeni vrednosti, c) za dostavo, oziroma d) obvestitev in sicer: a) do 5 kg 1.50 in za vsak nadaljni kg 60 vin. več, do 20 kg, težjih paketov pošta ne sprejema. b) do 100 K 25 vin. do 500 K 50 vin. do 1000 K 100 vin. do 2000 K 120 v. itd. za vsakih 1000 K 20 vin. več. Te pristojbine veljajo tudi za vrednostna pisma. c) brez vrednosti ali do 1000 K 12 K za vsakih nadaljnih 1000 K označene vrednosti 10 vin. več. d) če odpade dostava, se zaračuna 10 vin. obvestnine namesto dostavnina. Povzetnina: 20 vin.; od povzetnega zneska odbije naslovni urad še stroške za nakaznico. Vse pristojbine se plačujejo že pri predaji, tako, da se naslovniku izroči pošiljka brez pristojbin. —

Nova vlada na Ogrskem.

Oklic madžarske sovjetske vlade.

LDU. Budimpešta, 2. (DunKU.) OKU. poroča: Sovjetska vlada je izdala oklic na prebivalstvo, kjer objavlja, da zahteva ententa v svojem ultimatumu odstop sovjetske vlade in ustanovitev nove, drugačne vlade kot pogoj za pričetek mirovnih pogajanj. Dalje pravi, da bi vsak odpor proti ententnim silam povzročil samo novo brezuspešno krvolitje, zaradi česar sovjetska vlada rajši prostovoljno odstopi. **Nova vlada sestoji iz nekdanjih voditeljev madžarskih strokovnih delavskih organizacij in se opira na moč organiziranega delavstva.** Njena naloga je v prvi vrsti, vzdržati javni mir in red ter pogajati se z entento.

Položaj v Budimpešti.

Budimpešta, 2. Odstop sovjetske vlade so v Budimpešti sprejeli z največjim mirom. Vest o demisiji se je razširila snoči, ko so nabijali razglase vojnega minjstra Haubricha, po katerih mora vsakdo biti ob 8. zvečer doma. Ob pol 9. so bile ceste prazne in patrole niso imele nobenega povoda, da bi nastopile. Vojaki so popolnoma zanesljivi. Tudi zunaj mesta nahajajoče Rdeče garde so se javile v vojašnicah, ne da bi čakale posebnega poziva. Tudi delavski bataljoni so se ponudili za vzdrževanje reda in miru, ako bi bilo treba. Najvažnejša javna poslopja v mestu so bila močno zasedena Promet med njimi je bil neoviran. Vse moštvo Rdeče garde, okoli 25.000 mož, je bilo vso noč pripravljeno. Kakor poroča »Nepszava«, je opozoril vojni minister, naj se vsakdo ogiba demonstracij. Niti proletarijat, niti meščani ne smejo zagrešiti netaktnosti. Bivši častniki naj nikar nato ne mislijo, da bi si prišili svoje distinkcije, in nihče naj ne izobeša bele zastave. Sotrudniku lista »Pester Lloyd« je dejal vojni minister: V glavnem mestu je popoln mir. Čete izvajajo moja povelja z najboljšo disciplino. Spričo njihove zanesljivosti in prizadevnosti bom mogel prevzeti jamstva za vzdrževanje reda in osebne varnosti.

Prememba uradnega osobja.

Dunaj, 2. (DunKU.) Kakor poročajo listi, se je že v vseh važnih uradnih mestih v Budimpešti nadomestilo osobje z novimi elementi. Večinoma so s pristaši socialnodemokratične stranke stopili na mesta komunistov. Boljševiško časopisje je večinoma že prenehalo izhajati in tudi znani »Vörös Uzsag« je izginil s površja. V Györu se je že v četrtek ustanovila demokratična vlada, potem ko je poulična revolucija strmoglavila boljševiški režim. Z Belo Kunom sta prispela na Dunaj tudi ljudska poverjenika Landleer in Pohr. Po zaslišanju pri policijskem ravnateljstvu so jih odvedli v taborišče za internirance v Bresendorfu. Kakor poroča »Neues Wiener Tagblatt«, se pogajanja z načelnikom ententne misije nadaljujejo in bodo najbrže dovedla do sestave koncentracijskega kabineta. V dunajskem poslaništvu bo prihodnje dni Kunfy nadomestil Böhma in bo začasno vodil posle poslaništva. Kakor pravijo listi, se doznava iz verodostojnega vira, da bo ententa novo madžarsko vlado priznala. V madžarskem poslaništvu na Dunaju je danes veliko vrvenje, na stotine oseb se je nastavilo in čaka, da dobi potne liste za na Madžarsko. V privatni borzni kupčiji (danes v soboto je bila borza zaprta) so ogrski vrednostni papirji znatno poskočili.

Sovjetske naredbe na Ogrskem ostanejo.

Budimpešta, 2. (DunKU.) Uradni list objavlja naredbo, po kateri ostanejo vse dosedanje postave, kakor tudi vse odredbe sovjetske vlade veljavne, dokler jih vlada ne bo izrecno razveljavila.

Izjava zunanjega ministra.

Minister za zunanje stvari Agoston je podal zastopnikom inozemskih vlad nastopno izjavo: Naš zunanje politični položaj se zrcali v koraku, s katrim smo izjavili, da na vsak način želimo miru. Od zistema svetov smo se obrnili do zistema demokracije. Napram ententi smo se zavezali, da izdelamo nov načrt ustave in da skličemo ustavodajno narodno skupščino. Za politične preganjance nameravamo proglasiti amnestijo. Nova vlada hoče izvesti socializacijo, čije obseg pa ne bo določil kabinet, marveč ustavodajna narodna skupščina. Naši odnošaji do Avstrije so se znatno izboljšali, dasi jim tudi v preteklosti ni določevala smer antipatija. Ako so posamezne okolnosti motile to dobro razmerje, ni bila temu kriva ne Avstrija in tudi ne Ogrska.

Poostreno stanje v Budimpešti.

LDU. Budimpešta, 2. (DunKU.) OKU poroča: Vojni minister Haubrich je kot diktator mesta Budimpešte izdal oklic, kjer proglaša za vse področje 4. voja poostreni preki sod; kdor bo kalil red in mir ali ropal, bo na mestu ustreljen. Ob 20. uri se morajo zapreti vsi javni lokali. Po ½21 uri zvečer ne sme biti na ulici nihče več, razen organov javno oboroženе sile.

Povelje vojnega ministra.

Vojni minister Haubrich je izdal danes tri povelja. Prvo prepoveduje vsako zbiranje in demonstracijske sprevode. Po cestah ne smejo več kot tri osebe iti skupaj ali se zbirati. Drugo povelje odreja, da se morajo do nedelje opoldne odstraniti vsi lepaki brez razlike. Izvzeti so le oni lepaki, ki jih je dal nabiti po 1. avgustu vojni minister. Do preklica se smejo nabijati le oni proglasi, ki jih podpiše ali sopodpiše vojni minister. Po tretjem povelje se morajo takoj odstraniti vse zastave brez razlike barv. Do nadaljnje odredbe je prepovedano vsako izvešanje zastav.

Varstvo inozemcev na Ogrskem.

Ogrski minister za zunanje posle Agoston je izdal naredbo, ki se tiče varstva na ogrskem ozemlju nahajajočih se inozemcev. Odredba prepoveduje preiskave v stanovanjih inozemcev izvzemši v kazenskih stvareh.

Bela Kun na Dunaju.

Dunaj, 2. (DunKU.) Bela Kun je dobil dovoljenje za prebivanje v Nemški Avstriji. Dospel je na Dunaj in bo prebival v taborišču za internirance. — (LDU.).

Najnovejša poročila.

OSTAVKA BELGRAJSKEGA MINISTRSTVA SPREJETA.

LDU. Belgrad, 2. Presbiro javlja: Njegovo kraljevsko Vesočanstvo prestolonaslednik Aleksander je izvolil sprejeti ostavko, ki mu jo je včeraj predložil g. ministrski predsednik, katerega je poveril, da vodi nadalje vladne posle do sestave nove vlade.

AGRARNA REFORMA.

LDU. Beograd, 1. V ministrstvu za agrarno reformo se je imenovala strokovna komisija z nalogo, da izvede zakonito razdelitev veleposestev v Bosni in Hercegovini ter v delih Dalmacije.

BOJI MED ITALIJANI IN ARNAVTI.

LDU. Nuen, 3. Med Italijani in Arnavti so se vršili boji v Albaniji proti Vastasu. Skaderske strojnice so obsipavale z ognjem našo vojsko v Burgpassu, vsled česar je komandant vložil protest, na katerega so Italijani odgovorili, da se je to zgodilo slučajno. Borba Italijanov in Arnavtov je trajala 45 minut. Italijanski agitatorji so razvili živahno agitacijo ter iščejo podpise za arnavtsko državo pod Italijo. Arnavtski Hrvati se tej italijanski agitaciji odločno protivijo. Velika napetost vlada med Italijani v Draču, Kroji in Turanu.

PREISKAVA REŠKIH DOGODKOV

LDU. Berlin, 3. (ČTU.) »Lokalanzeiger« poroča iz Lugana po »Popolo Romano«: Medzavezniška vojaška preiskovalna komisija je končala svoje delo. Po Wilsonovih pariških organih (Chicago Tribune, New York Herald) je komisija sprejela tale predlog: Število italijanskega vojaštva se zniža na neznatno mero. Italiji se odvzame vojaško poveljstvo na Reki. Italijanski narodni svet na Reki se odstrani. — Po Nittijevem naročilu italijanski listi o tem poročilu ne prinašajo nobene kritike.

VRNITEV ŽELEZNIŠKEGA PARKA.

LDU. Belgrad, 1. Te dni je prišlo iz Bulgarskga 54 lokomotiv in 1150 vagonov, ki so jih Bulgari leta 1915. po roparskem napadu uplenili. Vagone bodo uporabljali na progi Smederovo-Niš-Solun.

USTANOVE ZA REVNE DIJAKE.

LDU. Beograd, 2. V ministrstvu za prosveto se razmotriva vprašane glede ustanov za revne dijake in način, kako se bodo letos podelile. V to svrho bo ministrstvo za prosveto zahtevalo potrebne kredite od finančnega ministrstva. Za to se bo imenovala posebna komisija.

VRHOVNI SVET ALIIRANCEV.

LDU. Lyon, 2. avgusta. (Brezžično.) V četrtkovi seji vrhovnega sveta aliirancev je Tardieu, načelnik teritorijalne komisije, poročal o vprašanju bolgarskih mej. Izjavil je, da se popolnoma strinja s stališčem Grkov in zahteval v imenu komisije, kateri predseduje, da se prisodi Tracija Grški. Ameriški zastopnik White je ugovarjal, da Grki v omenjeni pokrajini ne tvorijo absolutne večine prebivalstva in da bi rešitev, kakršno predlaga Tardieu, odvzela Bolgariji izhodišče na Egejsko morje.

St. Germain, 3. (ČTU.) Saint Bryce piše v »Journalu«: Vrhovni svet je mogel včeraj zabeležiti dejstvo, ki skoro nima para, namreč da so Jugoslovani že izpraznili Celovec. Ko je došlo poročilo o izpraznjenju, je vrhovni svet izrazil svoje zadovoljstvo s tem, da je takoj začel razpravljati o vprašanjih, ki so jih postavili Jugoslovani. Gre predvsem za to, da se pustošenja Madžarov v onih pokrajinah, ki jih morajo Madžari odstopiti svojim sosedom, končajo. Obenem je vrhovni svet pročaval nekatere podrobnosti mejnih vprašanj na Štajerskem, Hrvatskem in Ogrskem ter v Baranji.

AMERIKA NE ZAHTEVA ODŠKODNINE.

LDU. St. Germain, 2. (DunKU.) Kakor poroča »Chicago Tribune«, so izvedeli člani senatne komisije za zunanje posle, da ima Amerika po mirovni pogodbi sicer pravico zahtevati od Nemčije odškodnino, da pa je Wilson odklonil uveljaviti te zahteve.

SLABA ŽETEV V AMERIKI.

LDU. Stockholm, 1. (ČTU.) Iz Washingtona: Vsled vročine v Zedinjenih državah bo žetev tako slaba, da se bo neizogibno moral znižati izvoz v Evropo. Žito, koruza in bombaž so hudo trpeli. Cene koruze so dosegle docela nepričakovano višino.

PREPOVED IZVOZA SLADKORJA IZ AMERIKE.

LDU. Beograd, 1. Iz New Yorka javljajo trgovinski zbornici, da je ameriška Unija za kratko dobo dveh do treh mesecev prepovedala izvoz sladkorja. Vzrok te odredbe tiči v tem, da se je poslednji čas izvozilo toliko sladkorja, da ga je bilo že premalo za domače potrebe.

STAVKA V BAZLU.

LDU. Bazel, 2. (DunKU.) Stavka se je razširila skoraj po vsem mestu. Včeraj je bilo več spopadov med policijo in stavkujočimi socijalisti, pri katerih so bile štiri osebe ranjene. Na več točkah mesta so postavljene strojnice.

ČEŠKO - POLJSKA POGAJANJA.

LDU. Moravska Ostrova, 1. avg. (ČTU.) »Nowa Reforma« piše o češko-poljskih pogajanjih, da zastopa poljska delegacija enotno stališče, dočim se pri čeških delegatih opazujeta dve smeri. Praški zastopniki so bolj za sporazum in kompromis, med tem ko se hočejo delegati iz Moravske Ostrove poslužiti radikalnih navodil. Vse kaže, da ob njihovi opoziciji ne bodo prodrli poljski predlogi. List izjavlja, da je izvedel iz poučenega vira, da bi prekinjenje krakovskih pogajanj pomenilo konec češko-poljskih konferenc sploh in da bosta sedaj prevzeli pogajanja obe vladi.

Aprovizacija.

Sladkorne izkaznice za juni so veljavne le še do vštetega 9. avgusta. Po 9. avgustu se ne dobi več na junijske izkaznice ne sladkorja, ne soli in ne vžigalic.

Amerikanska živila za otroke od 3. do 6. leta se bodo izdajala v aprovizačnem skladišču pri Mühleisnu na Dunajski cesti po sledečem redu: na vrsto pridejo stranke z rudečimi in belimi izkaznicami, in sicer: št. 1 do 300 dne 4. avgusta od 8. do 11. ure, št. 301 do 600 dne 4. avgusta od 2. do 5. ure, št. 601 do 900 dne 5. avgusta od 8. do 11. ure, št. 901 do 1200 dne 5. avgusta od 2. do 5. ure, štev. 1201 do 1500 dne 6. avgusta od 8. do 11. ure, št. 1501 do 1800 dne 6. avgusta od 2. do 5. ure, št. 1801 do 2100 dne 7. avgusta od 8. do 11. ure, št. 2101 do 2400 dne 7. avgusta od 2. do 5. ure, št. 2401 do konca dne 8. avgusta od 8. do 11. ure. — Za vsakega otroka se plača 1 krono za režijske stroške in se dobi po 75 dkg sladkorja, 06 dkg kakao, 65 dkg moke in 5 pušic kondenziranega mleka. — Kdaj pridejo na vrsto šolski otroci, ki so dobivali do sedaj kuhan kakao v šolah, se pravočasno objavi v listih.

Vžigalice na sladkorne izkaznice št. 78, 79 in 80 ter 88, 89 in 90 se dobe v sledečih trgovinah v Spodnji Šiški. Na izkaznice št. 78, 79 in 80 pri Tušarju, na izkaznice št. 88, 89 in 90 pri Kreutzerju.

Izdajatelj: Josip Petejan.
Odgovorni urednik: Rudolf Golouh.
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

VINO, rizling in črno dalmatinsko od 56 l naprej ter sadjevec in kislo vodo se razpošilja po najnižji ceni od podjetja **Sliva vrelec Guštanj.** — Kupijo se stari zamaški.

Kupi se več registrirnih blagajn.
Ponudbe z navedbo cene je poslati na upravništvo.

Inženir dr. Miroslav Kasal
oblastveno poverjeni stavbeni inženir.
Specijelno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe
v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.
Izvršuje strokovno:
Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.
Prevzema v strokovno izvršite v vsenačrte stavbene inženirske stroke.
Tehniška mnenja. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Miši, podgane, stenice, ščurki! Izdelovanje in razpošiljatev preizkušenega radikalno učinkujočega uničevalnega sredstva, za katero vsak dan dohajajo zahvalna pisma. Za **podgane** in **miši** K 6; za **ščurke** K 6·—; posebna močna tinktura za **stenice** K 6·—, uničevalec **moljev** K 3·—; prašek proti **mrčesom** K 5·—; mazilo za **človeške uši** K 3; mazilo proti ušem pri živalih K 3; prašek za uši v obleki in perilu K 3; prašek proti **pernim ušem** K 3; tinktura proti **mrčesu na sadju** in zelenjadi (uničev. rastlin) in mravljam K 3; Pošilja po povzetju: Zavod za pokončevanje mrčesa **M. Jünker, Zagreb 40,** Petrinjska ulica 3, III.

Jadranska banka
Podružnica Ljubljana.
Delniška glavnica . . . . . K 30,000.000.
Rezerve . . . . . K 10,000.000.
CENTRALA: **TRST.**
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Spljet, Sibenik, Zader.
Ekspozitura Kranj.

SPREJEMA: Vloge na knjižice, na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.
KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vredn. papirje, itd.
ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.
IZDAJA: Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.
DAJE PREDUJME: Na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih.
DAJE KREDITE: Pod najugodnejšimi pogoji.
PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov: JADRANSKA. Telefon št. 257.